

Wilt u voorlezing van deze preek in uw gemeente even melden via contact@vanbruggenpreken.nl ?

MET JE OGEN DICHT KUN JE NIET LEZEN

Jezus met Jesaja in Nazaret

Gemeente van onze Heiland,

Vandaag luisteren we naar een spannende geschiedenis. Over Jezus' optreden in de synagoge van Nazaret. Het is een geschiedenis die mooi begint: allen zijn blij bijeen op de sabbat. Maar het loopt verdrietig af: het eindigt met een poging tot doodslag. En dat allemaal rond een bijbellezing uit Jesaja. Wat is hier aan de hand?[2]

Hoe kan het dat jeugd vrienden van Jezus zich opeens zo fel tegen Hem keren? Wat een bittere wending! Helaas hebben we daar zelf soms ook mee te maken. En ook ons kwelt dan de vraag: „Hoe kan het voorkomen dat sommige belijdende leden zo kort na hun belijdenis breken met het geloof?´´ Dat zijn benauwende vragen, in Nazaret en in Nederland. Laten we eens kijken naar wat er eigenlijk gebeurde daar in Nazaret.

Het thema voor de preek is:

MET JE OGEN DICHT KUN JE NIET LEZEN[3]

We zien:

1. Voorlezing zonder vervolg
2. Verwarring door verblinding
3. Verwerping vanwege verharding

1. (Voorlezing zonder vervolg) [4]

Het verhaal over Jezus in de synagoge van Nazaret is ons bekend. We lezen het vaak vluchtig. Alles lijkt te kloppen. Jezus leest voor uit de bijbel. En daarna houdt Hij een preek over de gelezen tekst.

Maar is het wel zo simpel?

Kijk eens goed naar wat er gebeurt. Dan zul je zien dat vanaf het eerste moment alles anders loopt dan je verwacht. Het wordt een vreemde gang van zaken op die morgen in de synagoge.

We lezen dat Jezus opstond „om voor te lezen´´.[5]

Dit lijkt op het eerste gezicht niet zo vreemd. Alle joodse mannen mochten immers deelnemen aan de voorlezing van de Schriften. Vroeger zal Jezus ook wel meer dan eens uit de bijbel hebben voorgelezen in Nazaret.

Maar dat was vroeger. En nu leven we in een andere tijd. Nu is Jezus bekend geworden als een *leraar* in Israël. Een leraar! Dat is dus veel meer dan een voorlezer.

Men mag in *déze* tijd dan ook van Hem verwachten dat Hij zich met een toespraak vanuit wet en profeten tot de mensen zal richten. Zo deed Hij het de afgelopen tijd immers ook in andere plaatsen. Hij wordt daarom in deze tijd al *wijd en zijd* geprezen vanwege zijn *`onderricht in de synagogen´*.

Het lijkt daarom alsof Hij in Nazaret nu een stap terugzet. Een stap achteruit door niet te beginnen met vernieuwend *onderricht*. Jezus gaat terug naar vroeger en gaat *voorlezen*. Waar blijft de nieuwe leraar? Voorlezers hebben we al genoeg!

*

De mensen zijn dan ook verwonderd. Zij zullen die verwondering eerst nog wel wat hebben onderdrukt. Men reikt Jezus gedwee een schriftrol aan. Hij zal er wel een bedoeling mee hebben, denken ze.

Misschien *vroeg* Hij om de rol van Jesaja, misschien was die rol *aan de beurt*. Dat doet er niet veel toe. Want ook als Jesaja aan de beurt was om gelezen te worden, doet Jezus toch nog iets opvallends. Hij zoekt zijn *eigen* gedeelte.

Zo'n boekrol moest je doorrollen tot je bij het gedeelte kwam dat je zocht. Nu moest Jezus een heel eind doorrollen, want Hij zoekt een hoofdstuk helemaal achterin Jesaja. De mensen volgen in stilte het afrollen en oprollen van het boek. Aan de éne kant wordt de rol steeds dunner en aan de andere kant steeds dikker. Totdat Jezus zijn gedeelte heeft gevonden.

En dan leest Hij Jesaja 61 voor. Misschien wel helemaal. Lucas schrijft een klein gedeelte van dit hoofdstuk voor ons op. We weten echter niet hoe lang Jezus doorlas. Maar op een goed moment stopt Hij, neemt de tijd om de boekrol weer helemaal terug te rollen en geeft die dan aan de dienaar om weer opgeborgen te worden in de kast met de boekrollen.

*

Ik denk dat de spanning in de synagoge op dit moment groot was: Wat zal Hij gaan zeggen na deze zelfgekozen Schriftlezing? Nu moet het beginnen met zijn *onderricht!* Het wachten is nu op de Leraar!

Maar kijk nu eens! Jezus gaat *zitten*. Net alsof het is afgelopen. Boekrol dicht: einde verhaal. Zijn onderricht moet toch nog beginnen? Waarom gaat Hij dan zitten? Mensen rekken hun hoofden. Verwachtingsvol maar ook wat bevreemd blijven alle blikken op Hem gericht. Waar blijft nu zijn optreden?

De stilte wordt drukkend en beangstigend.

Er moet wel iets gezegd worden om die stilte te doorbreken. Er valt iets uit te leggen. Dit is immers te vreemd. Stel u voor dat we in de kerkdienst aan de preek toe zijn, dat de dominee

gaat staan en een gedeelte uit de bijbel leest, Amen zegt en vervolgens weer gaat zitten. Wat moet je dan? Gaan zingen, gaan collecteren, naar huis gaan? Dat is toch niet normaal?

*

Het is Jezus zelf die tenslotte de stilte verbreekt.

Niet om alsnog onderricht te geven.

Maar om duidelijk te maken dat deze voorlezing door Hem *de hele preek* was!

Hij heeft aan Jesaja *niets meer toe te voegen*: Jesaja 61 is onderricht genoeg. En Jezus helpt de verbaasde luisteraars een handje door dit tenslotte ook maar hardop te zeggen: „Deze schriftlezing was mijn preek! Alle nieuws over Mij dat vandaag uw oren bereikt, is gewoon de vervulling van *dé* profetie. Hier staat nu Jesaja 61 vandaag in levende lijve voor u!” Jezus is *zél*f de sprekende uitleg en vervulling van dit hoofdstuk. Daarom hoeft er verder geen woord aan toegevoegd.[6.1]

*

Jezus begrijpt wel dat veel luisteraars iets anders hadden verwacht.

In vers 22 lezen we een tussenzin. Ze legt uit wat de uitdrukking „in uw oren” eigenlijk betekent. Jezus grijpt daarmee terug op wat we al hoorden in de verzen 14-15. In die tijd betuigden de mensen overal in Galilea hun bijval en ze verwonderden zich over zijn onderwijs en ze zeiden „dit is toch de zoon van Jozef?” Dit praten van de mensen kwam de mensen in Nazaret ter ore: en wat nu *in hun oren is*, is precies wat Jesaja 61 profeteerde! Het gerucht over Jezus dat door het land trekt, is vandaag de vervulling van Jesaja’s profetie. Wat zij *horen*, is precies wat nu werd *voorgelezen*![6.2]

Jezus verzorgt vandaag in Nazaret met behulp van Jesaja de *ondertiteling* bij zijn eigen optreden in Israël!

*

Daarom laat Jezus het ook bij die ondertiteling, bij deze voorlezing. Voor mensen die om zich heen kunnen kijken, is dit genoeg.[6.3]

Maar je moet wel *willen* kijken!

Dat geldt ook voor ons. De bijbel wordt onder christenen - wanneer het goed is - veel gelezen. Maar wanneer je luistert naar de bijbel, moet je ook om je heen kijken. Kijk naar alles wat de HERE deed voor het volk Israël. Kijk naar alles wat Jezus op aarde deed. Dan is de bijbel daarbij de ondertiteling.[6.4]

De bijbel is een boek midden in een geschiedenis. Om de bijbel te horen, moet je je ogen niet dichtknijpen. Wanneer je niet naar het beeld kijkt, zegt de ondertiteling je soms maar weinig.

En dat gebeurt helaas nog wel eens. Dan horen de mensen een schriftlezing en zeggen: „Nou, en...?” Ze willen wel eens wat meer horen. Meer antwoorden op hun vragen. Moeten ze het echt met die paar zinnen uit de bijbel doen?

Ja, de bijbel is genoeg voor ons. Maar dan moeten we gelijktijdig wel goed kijken naar al de grote daden van God en daarin geloven.

MET JE OGEN DICHT KUN JE NIET LEZEN!!!

2. (Verwarring door verblinding) [7]

In de synagoge te Nazaret ontstaat dan ook toenemende verwarring.

Eigenlijk is de stemming in de synagoge als volgt: „Nou, dat was dan Jesaja 61, over de Gezalfde met de Geest, en nu is de beurt aan Jezus de zoon van Jozef: wij luisteren graag naar zijn onderricht op de sabbatten!'' [8.1]

In vers 23 brengt Jezus deze achtergrondstemming onder woorden. Hij weet waarom ze helemaal niet zitten te wachten op een bijbellezing. Ze blijven Hem aankijken voor iets anders. Hij zegt: „Ongetwijfeld zullen jullie me dit gezegde voorhouden: Geneesheer genees uzelf. Doe alles waarvan wij gehoord hebben dat het in Kafarnaüm gebeurd is, ook hier in uw vaderstad'' (vers 23).[8.2]

Jezus is een *genezer*: ze hebben in Nazaret gehoord hoe de knecht van de hoveling in Kafarnaüm het voor de dood heeft weggehaald dankzij een woord van hun Jezus (Johannes 4). Zoiets willen ze ook meemaken in Nazaret. Ze zijn er niet van gediend dat Jezus na een bijbellezing weer werkeloos gaat zitten. Als een dokter die wel bekwaam is, maar de deur op slot doet. Vandaag moet de dokter zichzelf eens onderhanden nemen. Hij valt uit. Gaat na een bijbellezing werkeloos zitten. Alsof er geen fut meer is. Kom op, arts: werk eens aan uzelf. Laat zien wie u bent en wat u kunt! Of is het eigen dorp je te min en wil je alleen werken in de grote stad Kafarnaüm? Dit laatste is een druppeltje insinuatie dat de sfeer nog verder vertroebelt.

*

Maar wat is er nu de oorzaak van dat er opeens zo snel verwijdering groeit tussen de zittende Jezus en de uitkijkende synagogebezoekers?

Die oorzaak is dat men *denkt* Jezus te kennen, maar dat men blind is voor wie Hij werkelijk wíl zijn. Ze zien Hem als een plaatsgenoot die groot is geworden: een man om trots op te zijn. Hun eigen held. Eén van hun eigen komaf!

Ze verwachten ook genoeg van Hem. Ze willen ook wel eens genezingen van blinden meemaken. En het gedeelte dat Jezus voorleest in Nazaret gaat ook inderdaad over genezing van blinden, prediking aan armen en bevrijdende prediking. De mensen zitten er op te wachten!

Maar dan verlegt Jezus abrupt hun aandacht van de *genezingen* in Jesaja 61 naar de *Genezer zelf*. [8.3]

Dit bijbelgedeelte uit Jesaja gaat centraal over de Gezalfde Koning van de HEER. De beloofde Messias van de eindtijd. De grote Bevrijder. De Koning tot in eeuwigheid.

En wat Jezus nu met de voorlezing wil zeggen, is dit: die Messias ben IK! Lees je bijbel en je zult Mij herkennen als de beloofde Gezalfde van de Heer! De zoon van Jozef is in werkelijkheid de Messias van de HEER! Léés je profeten en herken je plaatsgenoot! Jezus stapt zo uit Jesaja!

Meer dan de genezingen is hier: Gods eigen gezalfde staat voor u!

En dat kunnen de mensen nu niet zien en daarom willen ze het ook niet horen. Ze zijn verblind. Ze gaan er bij voorbaat vanuit dat Jezus niet meer is dan de zoon van Jozef. Zij kijken alleen naar wat ze weten vanuit het dorp. En omdat ze zich blindstaren op wat ze hier beneden zien, zijn ze doof voor wat ze horen.

*

Er zijn ook vandaag veel mensen die vertrouwd zijn met Jezus, met de verhalen over Betlehem en Nazaret. Hij hoort van huis uit bij hen, net als in Nazaret. En zij verwachten ook veel van Hem. En toch raken ze Hem kwijt.

Hoe kan dat?

Is het soms ook omdat ze wel van alles *verwachten* van Jezus, meer van Hem, meer van de Geest, meer dan er al is, maar gelijktijdig wat *voorbijkijken* aan de bijbel. En als dat meerdere dan even uitblijft, zoals op die sabbat in Nazaret, dan zijn ze teleurgesteld.

Het ontbreekt ons dan aan zicht op Jezus omdat we wel kijken naar wat Hij in zijn handen heeft voor ons, maar niet luisteren naar wat zijn mond zegt over zijn eigenlijke werk en zijn voornaamste zending op aarde.

*

De profeet Jesaja leert je immers zien dat het glorieuze van de Gezalfde bestaat uit *nederigheid* en *ontferming* (Jesaja 61). Evenals in de lofzang van Maria gaat het over armen, krijgsgevangenen en over hulp en verlossing. Een *gebukt* volk krijgt hulp. Jezus is niet de kroon op de hoofden van de rechtvaardigen en de Geest is niet de medaille voor de gelovigen, maar Jezus en de Geest komen zich neerbuigen over wat zwak is en schuldig om aan zulke mensen genade en vrede te geven.[8.4]

Juist dit is het minst gevraagde artikel op aarde. De Schrift leert je echter de geschiedenis kennen van schepping en zonde, van geduld en verharding, en de bijbel geeft je ook de zelfkennis van een blinde, een gebodene. Alleen door die poort van de Schrift vind je weg naar de Here Jezus. Dan vind je je *eigen* ellende en *zijn* echte kom-af.

Laten we als gemeente daarom sterk zijn in de Schriften, niet in losse teksten of in losse gedeelten, maar in de Schriften *als geheel*. Laat het verenigingswerk, de bijbelkring en de catechese ook die diepte en breedte niet kwijt raken in onze vluchtige tijd met instant-maaltijden, met een paar vlugge,

korte bijbelteksten, vaak ook nog uit hun verband gerukt.

En laat dit luisteren onze ogen ook openen voor onze treurige situatie van zonde en schuld, zodat we niet door christelijke hoogmoed verblind zijn, maar als nederige mensen open staan voor de genade. Voor de ontferming op de manier die God heeft verkozen. Om Jezus goed te zien, moeten je ogen eerst open gaan voor wat Hij zegt over jou zelf! Houd je ogen daarvoor niet gesloten, want:

MET JE OGEN DICHT KUN JE NIET LEZEN!

3. (*Verwerping vanwege verharding*) [9]

Het zal ook niet goed aflopen met mensen die hun ogen niet op de goede manier openen voor Gods Zoon, zijn werk en hun eigen zwakheid. Ze zullen uiteindelijk Jezus verwerpen. Ze zullen zich in hun blindheid en zelfvoldaanheid verharden.

Dat zegt Jezus heel duidelijk en heel waarschuwend in de verzen 26-28:

‘Luister, ik zeg jullie dat geen enkele profeet welkom is in zijn vaderstad.’

Jezus tekent hier zijn eigen toekomst. Hij zal niet eindigen als de Held van Nazaret maar als de Gekruisigde van Israël. Laat het de mensen op tijd gezegd zijn!**[10.1]**

Het zal met Hem gaan als met Elia en Elisa. Een volk dat zich niet vernedert, verzet zich tegen Elia en negeert Elisa. En dorpsgenoten van Jezus die niet hulpbehoevend voor God willen staan, zullen de moordenaars van hun plaatsgenoot worden.

Het lijkt een ongehoorde profetie. Maar binnen een uur wordt ze al werkelijkheid. Nazaret voelt zich te groot voor een Jezus die als Gods Gezondene ver boven hen zou staan. Ze willen Hem kwijt en proberen Hem van de helling te gooien.

Israël voelde zich te gróót voor Elia en Elisa.
En Nazaret staat te hoog op eigen benen om op te zien naar Jezus.
Daarom konden ze Hem niet aanvaarden.**[10.2]**

Het bijzondere is dat Jezus het *van tevoren* zegt. Hij waarschuwt hen voor zichzelf. Wie meent te staan als vriend en dorpsgenoot van Jezus, zie toe dat hij niet valle!

*

Ook wij zijn gewaarschuwd. Je kunt jezelf beschouwen als een vriend van Jezus en toch op zo'n manier vastzitten in jezelf, dat je uiteindelijk Hem zult verwerpen wanneer God het niet verhoedt.

Je houdt Jezus alleen vast wanneer je hulp zoekt en niet denkt dat God aan jou als aan een bekende iets *verplicht* is.[10.3]

Je zoekt Jezus alleen op, net als Naäman, wanneer je beseft dat je als een vreemde bent, *genade* opzoekend.

Vandaag maken we het nogal eens mee dat er heel gemeenzaam over Jezus wordt gepraat. Alsof Jezus óns merk is. Alsof we onze eigen bekende aanprijzen. Zelfs het taalgebruik vervlakt dan en mensen praten over wat „ie“ al of niet doet.

Het is belangrijk, te beseffen dat de naam van Jezus niet ónze merknaam is, die wij eindeloos kunnen herhalen in praiseteksten of die we als een sticker op de bumper van onze auto plakken.

Misschien kennen we Jezus van huis uit, net als de mensen in Nazaret. Maar het gevoel van *gemeenzaamheid* dat daar het gevolg van kan zijn, deugt niet. Jezus is niet van ons, maar van God. Heilig, goddelijk, onaantastbaar.[10.4]

Ook „oude bekenden“ moeten Hem te voet vallen.

Je kunt Jezus niet aanvaarden zonder persoonlijke overgave en eerbiedige aanbidding. Ook al ben je met Hem opgegroeid en ken je Hem van huisuit. We worden op tijd gewaarschuwd: werk jezelfs zaligheid met vrezen en beven!

Je broer is je Koning, je Here en je God.
Vergeet niet om *knielend* Hem te dienen.
En om je vragen ondergeschikt te maken aan zijn geboden.
Dan gaat Hij ons voor en leren wij volgen.

*

En dan lijkt deze geschiedenis heel somber te eindigen met een poging tot doodslag, maar eigenlijk eindigt het allemaal heel triomfantelijk.

Nazaret verhardt zich: ze sluiten zich af voor de boodschap van nederigheid en genade. Ze bewijzen hoe waar het is dat Jezus verworpen zal worden als eens Elia en Elisa.

Maar het einde is dat Jezus majesteitelijk het terrein verlaat, tussen zijn dreigende dorpsgenoten doorloopt en elders zijn werk voortzet. Zij willen Hem wel doden, maar het is zijn tijd nog niet. En daarom worden ze met machteloosheid geslagen en loopt Hij midden tussen hen door om naar elders te gaan. Uiteindelijk zal heel Israël Hem kruisigen op Gods tijd, maar ook dan zal Jezus' majesteit blijken. Na de opstanding gaat Hij de leerlingen weer rustig voor naar Galilea.[10.5]

Zo eindigt deze geschiedenis van verblinde dorpsgenoten toch heel bemoedigend. Jezus gaat verder en wordt niet geblokkeerd.

Het probleem voor het doorwerken van het evangelie in onze tijd is dan ook niet of de macht van Jezus wel doorgaat. Vele westerse landen en mensen verwerpen vandaag de Heiland die hun zo

vertrouwd was. Aan Hem herinneren in Europa nog altijd de geliefde muziek van Bach en de grootse kathedralen: hoe eigen waren wij in Europa met Jezus! Men koestert vaak die gemeenschappelijke herinneringen, maar is verder te groot en te geëmancipeerd voor een gekruisigde Verlosser. Dit deert echter niet het voortgaande werk van de Koning der koningen. Christus komt niet tekort. Hij gaat midden tussen zijn vijanden door en vervolgt zijn koningsweg in de wereld en ook in Europa.

Het echte probleem voor de doorwerking van het evangelie in onze samenleving ligt bij onszélf. Wij struikelen zélf wanneer de Schriften in de schaduw blijven, de werken van God ons niet dierbaar zijn en de eigen eerbied en overgave en onderdanigheid ontbreken.

Gelukkig allen die zich *buigen* over de Schrift en dagelijks vol overgave *knielen* voor de hemelse Jezus uit Nazaret. Zij zullen ervaren dat Hij hen voorgaat naar het nieuw Jeruzalem. De aangename tijd van God zal blinden en gebondenen overstralen!

Hoort ook u daarbij? Bent u ook één van die blinden en gebondenen? Open dan uw ogen voor de werken van uw God en Heiland en voor uw eigen ellende. Dan zal de ondertiteling van de bijbel u wijs maken.

En vergeet het niet:

MET JE OGEN DICHT KUN JE NIET LEZEN!

AMEN [11]